

1. Mõisa nimi: E i n m a n n i m õ i s
2. Mõisa liik: peamõis
3. Asukoht: Rakvere raj. Tamsalu k/n.
4. Valdaja, kasutaja: Tamsalu sovhoos

5. Kaitse alla võetavad hooned:

a) ettepanekud:

peahoone, ait

b) põhjendused:

Einmanni mõisasüda laotub madalale kõrgendikule. Ansambli keskmeks on ühekorruseline puust peahoone, millele sekundeerivad sümmeetriliselt paiknevad ait ja tall. Viimased ei piira nagu tagaliselt mõisa esiväljakut, vaid asuvad erandlikult peahoone taga. Sellist planeeringut oleme registreerinud vaid üksikutes mõisates (näiteks Kärevetes Paide rajoonis). Kahjuks on tallihoone ümberehituste käigus muserdatud ja muinsuskaitsest seisukohast saame arvestada vaid mõisaelamu ning aidaga.

Peahoone on pikerguse korpusega ühekordne puithoone madalal soklikorrusel. Osaliselt väljaehitatud lakatoad pärinevad kaasajast. Hoonet katab kõrge kelpjas kivikatus. Maja peamiseks ilmestajaks on esifassaadi keskel eenduv sammastportikus. Teda katab kolmnurkviil, mille ääres on nagu räästakarniisidelgi kaunistatud profileeringu ja hammaslõikega, Viilualune friis on kujundatud triglööfide vööga, seda kannevad neli toskaana orderis kivisammast. Portikuse keskel asuvad peast ilustavad ornamenteeritud liistud ja rosetid.

Hoone ruumiplaneering on anfilaadne. Algselt oli siin klassitsistlikke kahhelkiviahjusid.

Sellisenä viime Einmanni peahoonet arvata tema harmooniliste, tasakaalustatud üldproportsioonide ning pretsiisete ja stiilipuhaste detailide tõttu klassitsismiperioodi mõisaarhi-

tektuuri hinnalisemate puitehitiste hulka kogu vabariigis. Ilmselt on hoone valminud möödunud sajandi teisel veerandil või keskosas. Teda kasutatakse elamuna ning tehnilist seisundit võib enamikes hooneosades lugeda rahuldavaks.

Aida arhitektoonika on sarnane peahoonele - pika krohvitud paekivihoone keskteljel paikneb kuuest paariti asetatud toskaana orderi sambast koosnev portikus, mille taga asetsevad kaks laia kõrge kaarega ust. Ait on dateeritav peahoonega samasse perioodi. Hoonel leiduv raidkivi aastaarvuga 1896 märgib ilmselt mõnd hilisemat ümberehitust, võimalik, et algse kelpkatuse asendamist madalama viilkatusega. Aidahoone tehniline seisund on rahuldav.

c) fotod:

1. Peahoone. Vaade esifassaadile.
2. Peahoone välisuks.
3. Ait.

Koostajad:

KRPI grupijuht, ajaloolane

A.Hein

VAMKI juhtiv inspektor

K.Tilk

1

2

22

3

23